

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Белікової Наталії Олександрівни

на дисертацію Дутчака Юрія Васильовича

на тему «Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх
магістрів середньої освіти з фізичної культури»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження. Нині освіта в Україні є головним стратегічним чинником соціально-економічного, інтелектуального і духовного розвитку суспільства, а підвищення її якісного рівня є запорукою економічного зростання держави та розв'язання соціальних проблем суспільства у найближчому майбутньому. Якість освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави. Однією із найважливіших умов інноваційного розвитку українського суспільства є реалізація комплексу інструментів систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти відповідно до стандартів і рекомендацій Європейського простору вищої освіти.

Особливу актуальність мають процеси, пов'язані з підвищенням якості системи професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників, зокрема, майбутніх учителів та викладачів фізичної культури, які приймають активну участь у формуванні здорового способу життя учнівської та студентської молоді. Вони відбуваються під впливом різноманітних суспільних інтеграційних процесів та принципів, серед яких: інформатизація та глобалізація суспільства; зорієнтованість освіти на особистість студентів та їх різнобічний розвиток; забезпечення студентської мобільності; упровадження компетентнісного підходу у підготовку майбутніх фахівців з урахуванням Національної рамки кваліфікацій; підвищення конкурентоспроможності фахівця.

У цьому контексті актуальність теми дисертації Дутчака Юрія Васильовича «Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури» є беззаперечною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації є складником комплексної програми науково-дослідницької роботи кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (ДР № 0119U103663). Роль автора полягала в розробленні шляхів формування та розвитку особистості майбутнього магістра середньої освіти з фізичної культури в освітньому процесі вищої школи.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 9 від 31 січня 2017 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології Національної академії педагогічних наук України (протокол № 2 від 28 березня 2017 року).

Оцінюючи ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Ю. В. Дутчака, ми дійшли висновку, що структурно дисертаційна робота є обґрунтованою, логічно побудованою й адекватно відображає траєкторію руху теоретико-методологічного дослідження. Вона презентована анотаціями українською та англійською мовами, вступом, п'ятьма розділами, висновками, списком використаних джерел (517 найменувань) та 16 додатками. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувача, його здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваного педагогічного явища, критичність і креативність професійного мислення.

Відзначимо цілісність і логічність формулювання концепції дослідження, яка включає взаємопов'язані концепти: методологічний, теоретичний та методичний. Їх узагальнення дозволило дисертанту сформулювати *провідну ідею* концепції дослідження, якою є положення про те, що забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури базується на: задоволенні попиту і очікувань споживачів освітніх послуг і зацікавлених учасників освітнього ринку; досягненні поставлених цілей майбутніми магістрами на різних етапах навчання; організації освітнього

процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку вищої освіти; врахуванні позитивних здобутків зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; наданні можливості майбутнім магістрам середньої освіти з фізичної культури здобувати повноцінну вищу освіту відповідного рівня та сформувати їх професійну компетентність.

Юрій Васильович демонструє належну структурованість наукового мислення, визначаючи засади для обґрунтування концепції дослідження на філософському, загальнонауковому, конкретно-науковому, технологічному рівнях, кожен з яких поглиблений обґрунтованими методологічними підходами.

Завдяки створеній концепції дослідження була зреалізована система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, представлена у відповідній моделі. Модель системи презентована у вигляді цільового, змістового (теоретичної, практичної, науково-дослідної складової), теоретико-методологічного, технологічного (підсистеми забезпечення якості професійної підготовки та підсистеми формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури), критеріально-оцінювального блоків і дидактичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Заслугує на схвалення уважне ставлення дисертанта до понятійно-категоріального апарату дослідження. Так, автор на основі аналізу численних досліджень закордонних і вітчизняних науковців, презентує авторське бачення визначень й тлумачень основних понять педагогічного дослідження: «забезпечення якості професійної освіти», «професійна підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури» та «майбутній магістр середньої освіти з фізичної культури».

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечується застосуванням сучасних методів наукового

пізнання: теоретичних та емпіричних, які доповнені методами статистики, що забезпечило достовірність отриманих результатів.

Результати педагогічного експерименту дозволили автору досягнути мети та підтвердити вірогідність висунутої гіпотези. Констатувальний етап педагогічного експерименту, у якому взяли участь 139 майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, 47 науково-педагогічних працівників, 23 вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти, був спрямований на теоретичне обґрунтування проблеми дослідження щодо забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Його результати підтвердили актуальність та доцільність розроблення відповідної системи. У формувальному етапі педагогічного експерименту брали участь майбутні магістри середньої освіти з фізичної культури з п'яти закладів вищої освіти, які входили до контрольної ($n = 68$ респондентів) та експериментальної ($n = 71$ респондент) груп.

Вважаємо, що обґрунтованість і достовірність результатів дослідження забезпечуються оптимальною чисельністю вибірки та ретельною експериментальною перевіркою висунутих теоретичних положень. Оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури проводилося за кожним окремо визначеним критерієм (мотиваційно-ціннісним, інтелектуально-знанцевим, процесуально-операційним, соціально-психологічним) із використанням комплексу діагностичних методик.

Аналіз результатів педагогічного експерименту підтвердив ефективність розробленої системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Здобувач досить вдало послуговується непараметричними методами математичної статистики, такими як методи порівняння для залежних вибірок (критерій узгодженості Пірсона χ^2).

Результати експерименту є переконливою підставою для того, щоб уважати досягнутою мету й завдання дослідження. Усе це в сукупності

забезпечує обґрунтованість сформульованих у дисертації положень, висновків та рекомендацій.

Дисертацію презентує високий рівень **наукової новизни отриманих результатів**. Слід відзначити, що дослідником уперше розроблено та експериментально перевірено систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка складається з авторської концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та моделі системи.

Автором виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (гарантування якості освітньо-професійної програми та змістового наповнення освітніх компонент на основі взаємодії закладу вищої освіти зі стейкхолдерами; забезпечення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти на основі використання інтерактивних методів навчання; розвиток ціннісних орієнтацій майбутніх магістрів до ефективної педагогічної діяльності у процесі проведення практик і науково-дослідної роботи).

Достатньо повно дисертантом обґрунтовано авторське тлумачення базового поняття дослідження, як от вперше введене в науковий обіг авторське тлумачення поняття «забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури».

Автором визначено структурні компоненти професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (мотиваційний, гносеологічний, креативно-діяльнісний, особистісний), яка формується у закладах вищої освіти; функції якісної професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (гностичну, інформаційно-аналітичну, дослідницьку, комунікативну, морально-виховну, організаційно-управлінську, контрольну-оцінювальну). Підібрано адекватний діагностичний інструментарій для оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Оцінюючи **практичне значення одержаних результатів** дисертації, необхідно наголосити на тому, що основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти, про що свідчать відповідні довідки. Значною практичною цінністю для викладачів закладів вищої освіти, в яких здійснюється професійна підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, є дидактичне забезпечення професійної підготовки таких фахівців, що охоплює: навчальний посібник «**Основи менеджменту та маркетингу фізкультурно-спортивного спрямування**»; методичні вказівки до практичних занять для магістрів спеціальності 014.11 «**Середня освіта (фізична культура)**», комп'ютерна програма «**ДСС: моніторинг забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури**».

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях. Аналіз публікацій Ю. В. Дутчака засвідчує їхню відповідність (кількісну та якісну) вимогам до оприлюднення результатів докторського дослідження. Зокрема, серед загальної кількості робіт автора (34): 1 монографія; 22 статті, зокрема 16 статей у наукових фахових виданнях України з педагогіки; 6 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, що віднесені до міжнародних наукометричних баз даних, серед них 2 статті у виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science; 7 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження на науково-практичних конференціях; 4 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації, серед яких 1 навчальний посібник, 3 навчально-методичні праці, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертанта достатньо повно представлено в означених друкованих працях.

Рівень апробації результатів дослідження є також достатнім і підтверджується участю дисертанта у 17 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, на міжнародному науковому симпозіумі та

засіданнях кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту Хмельницького національного університету.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації.
Структурна побудова і зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові твердження, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті дисертанта, належним чином розкриті та обґрунтовані в рукописі дисертації.

Високо оцінюючи докторську дисертацію Дутчака Юрія Васильовича, доцільно висловити низку зауважень і побажань, що вимагають уточнень і пояснень.

1. Не зовсім зрозуміло, якими критеріями керувався дисертант при виборі зарубіжних країн для вивчення їх досвіду професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

2. На думку автора, якщо майбутній магістр середньої освіти з фізичної культури закінчував бакалаврат за іншою спеціальністю (т. з. «перехресний» вступ) і не вивчав педагогічних дисциплін та не проходив педагогічну практику, то рівень сформованості професійної (педагогічної) компетентності у нього буде низьким, що потребує мобілізації та інтенсифікації діяльності у засвоєнні професійно-орієнтованих освітніх компонентів. Як конкретно дисертант пропонує вирішувати цю проблему, адже відсоток таких «перехресників» у магістратурі різних закладів вищої освіти є достатньо високим?

3. Результатом спроектованої моделі (с. 299 дисертації) визначено динаміку якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та сформованість їх професійної компетентності. Яким чином ця динаміка якості професійної підготовки зазначених фахівців прослідковується через подальше експериментальне дослідження автора?

4. Доцільно було б почути думку дисертанта щодо можливостей набуття та практики визнання результатів навчання майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, отриманих у неформальній або інформальній освіті.

5. Автором ґрунтовно розглянуто таку педагогічну умову, як розвиток ціннісних орієнтацій майбутніх магістрів до ефективної педагогічної діяльності

у процесі проведення практик і науково-дослідної роботи. Вважаємо, що потребує конкретизації наукова тематика студентських наукових гуртків та проблемних груп.

Разом з тим, висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження та ніяк не знижують його наукової цінності, яке вирізняється оригінальністю, глибиною теоретичного аналізу і новизною методичних пропозицій. Висновки дисертації сформульовано відповідно до завдань і отриманих результатів дослідження, вони відображають основний зміст роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота «Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури» є завершеною самостійною науковою працею, яка виконана в контексті нових наукових підходів до професійної освіти та має вагомое теоретичне й прикладне значення. У ній відображені нові науково обґрунтовані результати, що за своєю сукупністю вирішують важливу наукову проблему: забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Дисертація повністю відповідає вимогам МОН України, зокрема, п. 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (з урахування змін), а її автор, Дутчак Юрій Васильович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри теорії фізичного виховання та рекреації
Волинського національного
університету імені Лесі Українки,
доктор педагогічних наук, професор

Учений секретар

Н. О. Белікова

Л. С. Семенюк

